
Indholdsfortegnelse

Oversigt over figurer og tabeller	11
Indledning	13
Om brugen af kort og databaser i historieforskningen	15
Del 1 Byplanlægning og købstadsstyre	17
Byplanlægning og købstadsstyre	19
Overgangen til den industriprægede by	20
Byplanbegrebet	21
<i>Interesser</i>	21
<i>Den gode by</i>	22
<i>Byplanlægningens positive og negative karakter</i>	22
<i>En byplans foranderlighed</i>	23
Købstadsstyret og de gældende retsregler frem til 1858	23
Købstæderne i provinsen	23
<i>Brandvæsnet i købstæderne</i>	24
<i>Ad hoc-nedsatte bygningskommissioner</i>	25
København	26
De lovpligtige bygningskommissioner	27
<i>Nyordningen af købstadsstyret 1837</i>	27
<i>Bygningskommissionens opgaver</i>	28
Eksempler på gadeanlæg	29
Arealudnyttelsen i den førindustrielle by	29
Kvarteret omkring Fredens Torv	31
<i>Købstadskommunens anbefaling</i>	32
<i>De første bygninger og gadeanlæg</i>	34

Byplanlægningens placering i forvaltnings- og retsvæsnen fra 1858	36
Købstædernes bygningslov	36
<i>Gadebredde</i>	38
Nyordning og professionalisering af forvaltningsapparatet	38
<i>Købstadskommunernes styrelse</i>	39
<i>Professionaliseringen af købstadsadministrationen</i>	40
Købstadskommunens ekspropriationsrettigheder	41
<i>Charles Ambts ræsonnement</i>	42
Bygningsvedtægterne for Århus Købstadskommune	43
Eksempler på gadeanlæg	44
Eksemplet Hjelmensgade	46
<i>Det typiske gadeudlæg</i>	46
<i>Betydningen af grundejernes interesser</i>	48
Eksemplet Marselisborg	50
<i>Købet af Marselisborg Gods</i>	50
<i>Stadsingeniørens første planforslag</i>	52
<i>De to der var byens stadsingeniør overlegen</i>	53
<i>Charles Ambt og Hack Kampmanns planforslag</i>	54
Luft, parker og orden	56
<i>De grønne områder</i>	57
<i>Realiseringen</i>	57
<i>Ønsket om at skabe orden</i>	58
Inspirationen fra udlandet	61
Kommunal jordpolitik	63
Behovet for en ordnende hånd – afrunding	65
Del 2 Byudvikling i Århus 1800-1880	69
Byudvikling i Århus 1800-1880	71
Erhverv og erhvervsbetegnelser	72
Århus 1801 – en købstad	73
Social- og erhvervstopografi i 1800-tallets Århus	75
Den sociale stratifikation 1801	76
Byrummet 1801: Social- og erhvervstopografien	82
Ejendomsforhold 1845	89

Skatten på “Formue og Lejlighed” 1845	91
Byrummet 1845: Social- og erhvervstopografien	94
Indkomstskatten og den sociale stratifikation 1880	101
Byrummet 1880: Socialtopografien	105
Byrummet 1880: Erhvervstopografien	112
Håndværk i Århus 1800-1880	117
1801: Håndværkere i den førindustrielle by	117
1845: Håndværksfag i vækst	119
1880: Industrialiseringens håndværkere	122
Håndværksfagernes spredning i byrummet	124
‘Industri’-lokalisering i 1801: Brændevinsfremstilling	127
Indkvarteringen af militæret i byen 1800-1880	130
Immigration 1800-1880	136
1801: Byens borgere	137
1845: Migration til den voksende by	138
1880: Tilvandring til industribyen	145
Del 3 Industriens lokalisering	153
Industriens lokalisering	155
Teorier om industribyens arealudnyttelsesmønster	155
Bygnings- og sundhedsvedtægter	158
Hvad er industri?	159
<i>Seks arbejdere eller derover</i>	160
Kilder til industriens lokalisering	161
<i>Industri- og erhvervstællingerne i 1871 og 1872</i>	161
<i>Dansk Arbejdsgiverforenings medlemsfortegnelser</i>	162
<i>Dansk Industrieretning og de industrielle produktionsstatistikker</i>	162
Industrien i 1870	163
Industri i købstadskommunen	163
Industri i forstadskommunerne	169
Indfaldsvejenes betydning for industriens lokalisering	170

<i>Baggårdsindustrien</i>	171
<i>De pladskrævende virksomheder</i>	172
<i>Byens industrielle tyngdepunkt</i>	173
<i>København og Odense</i>	173
Industrien i 1920	173
Industri i købstadskommunen	174
Industri i forstadskommunerne	179
Jernbanen og havnens betydning for industriens lokaliseringmønster	180
<i>Byens store virksomheder</i>	181
<i>Det industrielle tyngdepunkt</i>	182
<i>De centrale lokaliseringsfaktorer</i>	182
<i>København og Odense</i>	184
Byens funktionsopdeling	184
Noter	189
Noter om figurerne	203
Kildemateriale	207
<i>Litteratur</i>	207
<i>Trykt kildemateriale</i>	211
<i>Digitale kilder</i>	211
<i>Utrykt kildemateriale</i>	211